

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Ренета Маринова Димитрова

Професионално направление 3.8 Икономика

Нов български университет

във връзка със защита на докторски труд

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8. Икономика

Докторска програма: „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

**Тема на дисертационния труд: „Счетоводната информация в управлението
на платежните операции и инструменти в търговските банки“**

Автор на докторския труд: Десислава Георгиева Маврова

Научен ръководител: доц. д-р Станислава Георгиева

Настоящата рецензия е изготвена на основание Заповед № 3-РК-200/28.06.2021 г. на Ректора на Нов български университет – проф. Пламен Дойнов, д.н., за утвърждаване на състав на научно жури за провеждане на заседание за защита на дисертационен труд и решение на Научното жури от м. юли 2021 година.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Избраният за изследване проблем в дисертационния труд е актуален както в теоретичен, така и в теоретико-приложен аспект. Посредничеството при платежните операции е една от основните функции на търговските банки, а счетоводната информация е от важно значение за тяхното управление.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Основна цел на дисертационния труд е да се изследват критично платежните операции и процеси в търговските банки, както и създаваната за тях счетоводна информация и на тази база да се очертаят, систематизират и аргументират възможностите за усъвършенстване на технологията на разплащателния процес, а също и на модела за управление на счетоводната информация за платежните операции в банковата сфера.

За постигането на тази цел в рамките на дисертационното изследване са поставени четири конкретни изследователски задачи. Те са последователно решени в дисертационния труд и дават възможност за подробно изследване и анализ на поставената тема.

В дисертационния труд ясно и конкретно е определен **обектът** на изследването, който са търговските банки и платежните операции и инструменти в тях. **Предметът** на изследването е счетоводно-информационното обезпечаване на платежните операции и инструменти в търговските банки, което е важна предпоставка за ефективното им организиране и управление.

Въз основа на добре обоснованата цел на изследването, Десислава Маврова е формулирала и **изследователската теза** и тя е, че въпреки нормативно обособения и дефиниран процес на счетоводно отчитане и технология на безналичните разплащания в търговските банки, съществуват неизползвани възможности и проблеми, чието адекватно и аргументирано решаване би довело до усъвършенстване на общото банково управление.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие в използваната литература

Безспорно е задълбоченото познаване на изследвания проблем от страна на докторантката, което се потвърждава от цялостното изследване. Дисертационният труд е разработен на основата на обзор и анализ на широк кръг от автори – български и чуждестранни. Цитирани са 82 литературни източници, от които 11 нормативни документи и 8 интернет ресурси. Приложението са 9 на брой и имат обем от 17 страници.

4. Коректност при цитиране на представителен брой автори

Докторант Маврова добросъвестно и подробно е направила преглед на автори и на техните трудове, в които в един или друг аспект са изследвани платежните операции и инструменти и тяхното осчетоводяване. В целия труд надлежно са цитирани посочените източници.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Структурата на дисертационния труд е класическа, съставена от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения.

В увода са конкретизирани и формулирани актуалността на темата, основната цел, задачите за решаване, предмета и обекта, използваната методология и ограничителните условия.

В *първа глава* задълбочено са анализирани теоретико-приложните аспекти на платежните операции и инструменти като обект на счетоводството на търговските банки. Акцентирано е върху особеностите, класификацията и правната рамка на платежните операции и инструменти в търговските банки.

Втора глава е посветена на проблемите при счетоводно-информационното осигуряване на управлението на търговските банки при осъществяване на платежните операции и използването на платежни инструменти. За целта докторант Маврова е изследвала организацията на синтетичното и аналитичното отчитане на платежните операции и инструменти, на технологичните особености на разплащателния процес. Разгледани са специфичните платежни операции и са изведени както изискванията на управлението към качеството на счетоводната информация за платежните операции и инструменти, така и проблемите при счетоводното им отчитане.

В трета глава са представени възможностите за усъвършенстване на счетоводно-информационното осигуряване на управлението на търговските банки при осъществяване на платежни операции и използване на платежни инструменти. Те са в няколко посоки: усъвършенстване на технологията и организацията на разплащателния процес, оптимизиране на счетоводното отчитане и подобряване на контрола върху платежните операции и инструменти.

Четвърта глава има практико-приложен характер, тъй като докторант Маврова е разработила модел за управление на счетоводната информация за платежни операции и инструменти. На основата на аргументирана обосновка на необходимостта от такъв модел е представена неговата структура и съдържание. Докторант Маврова задълбочава изследването в посока как счетоводната информация за платежните операции и инструменти осигурява качествено управление на риска в търговските банки.

Дисертационният труд завършва с обобщаващи изводи и представяне на резултатите от направените изследвания в дисертационния труд.

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд

Методологията на проведеното изследване включва историко-логическия подход, обобщаване, анализ, системен подход, метод на анализ и синтез, критичен анализ и всички те са позволили на докторант Маврова да постигне задълбочено изясняване на поставените цел и задачи.

7. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни

В труда коректно са използвани и обработени емпирични данни, които са обработени задълбочено, което свидетелства за добрите умения на докторант Маврова да борави със специализиран счетоводен софтуер.

Описание на приносите:

1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд

Докторант Маврова е представила подписана Декларация за оригиналност и достоверност.

2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им

Справката за приносите в дисертационния труд е обявена като състав на автореферата. Преценката ми за приносите е, че са съществени и представлят научните и научно-приложните качества на дисертационния труд. По-съществените от тях са:

Първо. Теоретичен принос е извършения ретроспективен преглед и анализ на дефиниции на важни за банковата теория и практика понятия като плащане, безналично плащане, електронни платежни инструменти и информация, представяна във финансовите отчети, въз основа на които са дадени определения за тях и с това се обогатяват съществуващите знания.

Второ. Теоретичен принос е и систематизирането на принципите, върху които следва да се извърши отчетността на платежните операции и инструменти в търговските банки. Заедно с това, тези принципи са разделени на основни и функционални.

Трето. Принос с теоретико-приложно естество е направения критичен анализ на една от формите за разплащане – директният дебит и на неговата основа е предложено усъвършенстване на банковия софтуер в посока създаване на единна база данни посредством интегриране на отделни банкови системни модули.

Четвърто. Принос с приложно естество е направеното критично проучване на счетоводното отчитане на платежните операции и инструменти и въз основа на него се извеждат предложения за неговото оптимизиране в няколко насоки: използване на транзитни сметки при плащане в рамките на една търговска банка; извънбалансово отчитане на поетия от банката на платеща ангажимент по депозирано съгласие за директен дебит; извънбалансово отчитане в банката на платеща на кредитив с покритие; извънбалансово отчитане на блокирани парични суми по запорирани сметки на банкови клиенти.

Пето. Принос с приложно естество е разработения авторов модел за управление на информацията за платежните операции и инструменти в търговските банки и направеното изследване на кредитния рисков в търговските банки и влиянието на банковата счетоводна информация за платежните операции и инструменти върху управлението му. На основата на това изследване също разработен авторов модел на управление на информацията, насочена към управлението на риска.

3. Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите

Имам пълни основания да вярвам, че докторант Десислава Маврова самостоятелно е разработила своя труд. Позоваванията на произведенията на автори са коректно цитирани. Не е открито плагиатство в оценявания дисертационен труд.

4. Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертационния труд и от прочитането му се добива представа за изпълненото от докторанта научно изследване. Положително впечатление правят публикациите на докторанта по темата на дисертационния труд – осем на брой и Справката за съответствие с националните изисквания по Правилника към ЗРАСРБ.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани

Дисертационният труд е представен пред научната общност в голям брой публикации, от които три статии (като една е в съавторство) и пет доклада на научни конференции. Тези публикации са напълно достатъчни за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“.

Лични качества на кандидата.

Познавам добре научната, учебната и обществената работа на докторант Десислава Маврова като част от академичната общност на департамент „Икономика“. Впечатленията ми от нея са, че е един отговорен, инициативен и ангажиран към задълженията си докторант. Поддържал постоянен контакт не само с научния си ръководител, но и с администрацията към департамент „Икономика“. Изпълняваше в срок планираните задачи по индивидуалния си план.

Мнения, препоръки, бележки

Препоръчвам на докторант Маврова да популяризира своето изследване и да подготви книга, с която да е полезна на търговските банки при извършваните от тях платежни операции и използвани инструменти.

Съществени критични бележки към дисертационния труд нямам. На места има какво да се желае по отношение на стила на изложението в автореферата и в дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на всичко гореизложено може да бъде направен извода, че **докторант Десислава Георгиева Маврова** притежава много добра теоретична и практическа подготовка по темата на дисертацията, показва умение да идентифицира важни проблеми на методологическо и практико-приложно равнище и да провежда самостоятелно научно изследване. Като член на научното жури ще гласувам с убеденост за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на **докторант Десислава Георгиева Маврова**.

02.09.2021 г.

Подпис:

(доц. д-р Ренета Димитрова)